

RhodoMania

het officiële orgaan van de
Nederlandse Rhododendron Vereniging

1/2020

Nederlandse Rhododendron Vereniging

Chapter of the American Rhododendron Society

Bestuur

Voorzitter:

Henk Borsje
Leiboom 17
4731 XG Oudenbosch
tel. +31 (6) 1388-3945
hjborsje@alert-systems.com

Secretaris:

Henri Speelman
Kopweg 17
9511 PL Gieterveen
tel. +31 (0) 599 64 83 97
henri_speelman@hotmail.com

Penningmeester:

Maarten Reuderink
Kerstomaatplantsoen 18
1104 VE Amsterdam
mh.reuderink@upcmail.nl

Bestuursleden:

Lysette Smulders
tel. +31 (0) 6 536 72 853
ly.sette@live.nl

Theo Damen

tel. +31 (0) 317 41 44 71
dracaenaworldwide@hotmail.com

Petra Zwaan-Meijer

tel. +31 (0) 299425890
zwaanmeijer@yahoo.com

Theo Leijdens

tel. +31 (0) 165-328931
mleydens@kpnmail.nl

Excursiecommissie

Petra Zwaan-Meijer
tel. +31 (0) 299425890
zwaanmeijer@yahoo.com

Promotiecommissie

Lysette Smulders
tel. +31 (0) 6 536 72 853
ly.sette@live.nl

Redactie

Theo Damen, Henk Borsje
tel. +31 (0) 317 41 44 71
e-mail: rhodomania@hotmail.com

Eindredactie

Wilbert Hetterscheid (drs.)
hetter@xs4all.nl

RhodoMania
ISSN 1571-7135

RhodoMania

1/2020

- 3 Van de voorzitter
- 4 Collectienieuws
- 5 10 vragen aan Lysette Smulders
- 6 Bloeiend vuurwerk in de lente
- 12 Bij de voorpagina Magnolia 'Antje Zandee'
- 15 Rhodo Agenda
- 17 Kalmiopsis leachiana
- 19 "Mi AMOR" in volle bloei
- 20 Winterhardheid van Lepidote Rhododendron

Bijdragen aan RhodoMania

Kopij is altijd welkom! Uitgeverijgebonden artikelen gaarne één maand voor de verschijningsdatum aanleveren. Bij voorkeur in Word per e-mail aan rhodomania@hotmail.com, hier kunt U ook terecht voor verdere informatie waar de kopij aan moet voldoen. De redactie behoudt zich het recht voor om artikelen te corrigeren, in te korten of te weigeren. In alle gevallen wordt met de auteur(s) overlegd. Beeldmateriaal in **RhodoMania** is gemaakt door de auteur(s) tenzij anders vermeld.

Verschijningsdata RhodoMania

RhodoMania verschijnt 3 x per jaar omstreeks 15 maart, 15 augustus, 15 december.

Lidmaatschap

Aanmelden als lid kan via de website: <<https://www.rhodovereniging.nl/lidmaatschap>> of via de secretaris Henry Speelman, tel. +31 (0) 599 64 83 97, e-mail: <henri_speelman@hotmail.com>.

Advertenties

Wanneer u geïnteresseerd bent om te adverteren in **RhodoMania** of op onze website, dan kan dat natuurlijk. Voor informatie kunt u contact opnemen met secretaris Henry Speelman, tel. +31 (0) 599 64 83 97 e-mail: <Henri_speelman@hotmail.com>.

Betalingen

Contributie en donatie gaarne overmaken op NL62INGB0006318163 (Voor internationale betalingen INGBNL2A vermelden), t.n.v. de penningmeester van de Nederlandse Rhododendron Vereniging te Made. Bij voorkeur door middel van een automatische incasso.

Internet

NRV
Facebook

<http://www.rhodovereniging.nl>
<https://www.facebook.com/rhododendronvereniging>

Van de voorzitter

Henk Borsje

In een tijd waarin alles heel anders is dan we ooit hebben meegemaakt is de RhodoMania redactie er toch in geslaagd om u weer een uitgave te presenteren. Voor de toch al kleine redactie was het thuis zijn van normaal schoolgaande kinderen een extra uitdaging. Pet af!

Op dit moment zit het land nog diep in de problemen, hoewel hier en daar de trend een klein beetje de betere kant op lijkt te gaan. En als echte Nederlanders slaan we meteen een driedubbele slag om de arm, vooral niet te vroeg juichen, vooral afstand blijven houden en geen activiteiten in groepjes van meer dan twee personen. Ik hoop van harte dat we dit lang genoeg vol kunnen houden. Ook het excursieprogramma van de NRV, al lang van tevoren op poten gezet door Petra Zwaan, is slachtoffer geworden. Alle georganiseerde tuinbezoeken zijn afgelast en ook de reis naar Ierland moest een jaar worden verschoven. Alle deelnemers zijn inmiddels al op de hoogte gesteld van alle consequenties en zorgen die dit met zich meebrengt. De misère houdt ons eindeloos bezig. Het is een schrale troost dat dit jaar tot nu toe een topseizoen is voor alles wat bloeit. Ik wens u allen toe dat u zowel fysiek als mentaal in goede gezondheid weet te blijven.

Als logische reactie op het streng beperkte contact is de rol van de digitale media met sprongen groter geworden. Zowel op facebook als op de verschillende planten forums is de drukte aanmerkelijk toegenomen. Petra probeert de NRV website up-to-date te houden met links naar oude en nieuwe wetenswaardigheden.

Een concreet geval is de bewonderenswaardige stroom van foto's die Peter Blommerde deelt over zijn nog steeds groeiende verzameling magnolia's en rododendrons die de gemeente Ossendrecht opsiert.

Ik moest glimlachen toen ik ergens op internet het volgende relaas las; een verwoed species verzamelaar kuierde tussen het uitgebreide assortiment van net geleverde planten en struiken in een tuincentrum. Tot zijn grote schrik merkte hij dat zijn vrouw een mooie rododendron in het winkelwagentje had gezet. Op zich was het best wel een aardig plantje, maar het was een hybride, geen zuivere koffie dus. Na een korte terechtwijzing moest het plantje terug in het schap. Ik moet bekennen dat ik ook door een langdurige periode ben gegaan dat alleen species waardig genoeg waren om een plaats in mijn tuin te krijgen. Het was in de tijd dat ik me nog niet bewust was van het rekbare en moeilijk te hantieren begrip species. Voor mij was het toen als het verzamelen van postzegels. Je had alleen een catalogus nodig waarin netjes alle uitgaven genummerd vermeld stonden. De eerste twijfel sloeg toe toen ik samen met een bekende rododendron expert door mijn tuin kuierde en de een na de andere plant tot de spreekwoordelijk mesthoop werd veroordeeld. Dezelfde expert was er ook verantwoordelijk voor dat een gewaardeerd medelid in toorn ontstak en zijn plots in waarde verminderde species uit de grond rukte.

Na die tijd ben ik in gaan zien dat het indelen in sectie, subsectie en soort voortvloeit uit de behoefte om alles in ons leven een plaatsje te kunnen geven en dat we kunnen werken naar een overzichtelijk doel. Met de steeds weer op-laaierende discussie tussen 'lumpers' en 'splitters' wordt het mij steeds duidelijker dat dit doel een illusie is. Sinds ik me dit realiseer ben ik ook vrolijk kruisingen gaan verzamelen die mijn vrouw mooi vindt.

Veel plezier in de tuin deze zomer en hopelijk tot ziens op de vergadering in september.

Camellia japonica 'Hakuhan-kujaku'

Collectienieuws

Theo Damen

Vanochtend ben ik naar buiten gelopen om weer te genieten van onze collectie.

Bij de rodo's staan de knoppen op springen en een aantal vroege planten staat al vol in bloei. Ook is de bloei van de sierappels en de sierkersen begonnen. Het geurt heerlijk en de lucht is nog nooit zo blauw geweest. Het liefste zou ik hier oproepen om allemaal te komen genieten, maar helaas is dat nu niet verstandig.

Camellia japonica 'Bonomiana'

De lege plekken in de collectie zijn inmiddels opgevuld met de c. 300 stuks kleine *Rhododendron nakaharae* cultivars, en nu maar hopen dat het ook nog snel wil gaan regenen zodat ze goed zullen aanslaan. Verder begint de camelia collectie vorm te krijgen en de meeste planten bloeien op dit moment met kleuren en vormen die ik nog nooit bij een camelia gezien had. In een van de volgende RhodoMania zal er dieper op deze collectie worden ingegaan.

R. rex ssp. *fictolacteum*@M.Colombel

10 vragen aan Lysette Smulders

- **1. Hoe ben je bij de NRV terecht gekomen?**

Het is een verjaardagscadeautje van mijn man.

- **2. Waar komt je passie voor rododendrons vandaan?**

Ze kunnen overweldigend zijn in bloei en aanwezigheid. Als kind weet ik niet beter dan dat ze gewoon bij het landschap horen. Ik heb jaren geen idee gehad dat er zo gigantisch veel verschillende planten zijn in verschijningsvorm en bloeiwijze. Later ben ik naar de omgeving van Breda verhuisd en ben ik ze een beetje uit het oog verloren. Enkele jaren geleden ben ik met mijn man verhuisd naar Schoten in België. En hier staan ze weer massaal langs de kant van de weg. Dat voelt als thuiskomen.

- **3. Wat wilde je vroeger worden?**

Wel bewust gekozen voor het openbaar bestuur.

- **4. Wat doe je in het dagelijks leven?**

Inmiddels ben ik met pensioen.

- **5. Wat is je favoriete rododendron?**

Toch wel *R. rex* ssp. *fictolacteam*. Ik heb jarenlang een groot Frans hangoorkonijn gehad en ze lijken wel op elkaar. Hoge aaibaarheidsfactor en prachtig met fluweel bedekte hangoren.

- **6. Wat doe je het liefste in je eigen tuin?**

In de winter en het voorjaar kan ik ongeloflijk genieten van alles wat dan uit de grond tevoorschijn komt. De wintercyclampjes, sneeuwklompjes en alle lentebolletjes. Ik werk graag in de tuin.

- **7. Welke locatie zou je graag nog eens bezoeken?**

Ik heb geen favoriete plaats. Het is altijd anders en daardoor boeiend.

- **8. Wat is je gouden rododendron tip?**

Die heb ik nog niet. Al wel veel leergeld betaald: te weinig water, te weinig licht..

- **9. Welke hobbys heb je verder nog?**

Het verzamelen van bloembolglazen.

- **10. Wie wordt de volgende geïnterviewde en welke vraag wil je dan stellen?**

Ons nieuwe lid Joop Doeland. Kun je tui-nieren leren of zit het in de genen?

De foto is genomen in de prachtige tuin van Rinus.

Bloeiend vuurwerk in de lente

Rinus Manders

Mijn tuin, genaamd "Davidshof", heeft het laatste decennium een behoorlijke transitie doorgemaakt, redenen hiervoor waren o.a. de jaarlijkse herfst- en winterstormen. Door de vrij open en onbeschutte ligging van mijn tuin in het Brabantse landschap kregen de vele berken, die mijn vader in de zeventiger jaren van de vorige eeuw had aangeplant en inmiddels een hoogte hadden bereikt van bijna 20 meter, het zwaar te verduren en er ging dan bijna ook geen jaar meer voorbij of er lag er wel eentje omgeblazen met alle gevolgen van dien, zoals schade aan planten en hekwerk.

Het gevolg was dat ik de laatste jaren in versneld tempo enkele tientallen berken moest laten kappen. In de herfst van 2017 zijn de laatste vier verwijderd, tevens hebben toen ook nog enkele eiken en de gigantische *Liriodendron tulipifera* het veld moeten ruimen; de laatst genoemde vond ik wel jammer, maar moest vooral vanwege de gevaarzetting verdwijnen.

Je kan wel veel bomen kappen, maar je verliest dan ook hun schaduwgevende functie, die zo belangrijk is voor de rodo-dendrons, zeker gezien de hete en droge zomers van de laatste twee jaren. Gelukkig ben ik, sinds ik voor de excursiecommissie vele tuinen in- en buiten Europa bezocht, langzaam steeds meer besmet geraakt door het "magnoliavirus".

Vooral bezoeken aan de magnoliacol-lecties in Arboretum Wespelaar, Arboretum Het Leen in Eeklo, het Wilhelmapark in Stuttgart en de tuin van Peter Blommerde in Ossendrecht hebben dit goed-aardige virus alleen maar versterkt en mijn enthousiasme voor dit geslacht alleen maar verder aangewakkerd.

Een viertal *Magnolia kobus*, die in 1991 zijn aangeplant, hebben inmiddels de respectabele hoogte bereikt van ca. 12 meter en zorgen in de lente voor een bloeiend vuurwerk en in de zomer voor een mooi schaduwdak boven de rodo-dendrons. Sinds 2010 zijn er in mijn tuin nog zo'n 45 cultivars van het geslacht *Magnolia* bij gekomen.

Gezien de uitzonderlijke klimatologische omstandigheden in de laatste jaren, kan ik tevreden zijn met de keuze voor magnolia's, want mij is gebleken dat ze de hitte goed doorstaan, m.u.v. *M. sieboldii*, die bij mij toch wat moeite heeft met de hete zomers.

Magnolia: soorten en cultivars

Het geslacht *Magnolia* is al duizenden, mogelijk zelfs miljoenen jaren oud en lang voordat er mensen op aarde waren, verspreidden ze reeds hun geur en kleur.

Het is bekend dat al vóór de zevende eeuw de Yulan-magnolia (*Magnolia denudata*) door Chinese monniken werd aangeplant in hun tempeltuinen. De naam *Magnolia* werd echter pas ingevoerd in 1703 ter ere van de Franse geleerde en botanicus Pierre Magnol (1638-1715).

Het geslacht *Magnolia* telt meer dan 200 soorten die inheems zijn in Azië en Noord Amerika, de Aziatische magnolia heeft een verspreidingsgebied die loopt van centraal en zuid China tot Japan, Korea en India en de meeste van deze soorten zijn in een groot deel van West-Europa niet winterhard. Het verspreidingsgebied van de Amerikaanse magnolia omvat het oostelijk en noordelijk deel van de Verenigde Staten en het oostelijk deel van Canada en telt een achttal soorten.

De Aziatische magnolia's uit de gematigde streken bloeien overwegend vroeg in de lente op het kale hout, nog voordat het nieuwe blad verschijnt, dit in tegenstelling tot de Amerikaanse magnolia's, die zich karakteriseren met grote bladeren en grote witte bloemen, die sterk geuren. De bloei is vanaf eind mei tot in het midden van de zomer, sommige *Magnolia grandiflora* cultivars bloeien zelfs door tot diep in de herfst.

Voor de ijstijden waren magnolia's inheems in Europa, maar deze koude periodes hebben ze voorgoed verdreven uit heel Europa. De eerste magnolia's die na dien hier als sierplant werden ingevoerd kwamen uit Noord Amerika. Engelse kolonisten stuurden daarvandaan de eerste

planten in 1688 naar het moederland en andere soorten volgden later. De eerste soort die vanuit het minder toegankelijke Azië in 1780 in Europa werd ingevoerd door de Engelse botanicus Joseph Banks, was *Magnolia denudata*. Sinds twee eeuwen worden magnolia's in Europa gecultiveerd en de eerste gemaakte kruising was *Magnolia x soulangeana* die in 1820 ontstond uit de soorten *Magnolia denudata* en *Magnolia liliiflora*. De maker van de kruising was Etienne Soulangue-Bodin (1774-1864) in Fromont bij Parijs. Hij was een oud-officier van de cavalerie uit het leger van Napoleon. De zaailingen uit deze kruising begonnen voor het eerst in 1826 te bloeien. Het aantal magnolia cultivars is inmiddels zeer groot en voor iedere tuinafmeting is er wel een passende magnolia te vinden. De schoonheid van de vele cultivars is onovertroffen en het sortiment reikt van kleine struiken tot middelgrote bomen met een kleurenpalet van zuiver wit, via roze schakeringen naar geel, paars en dieprood.

Plus- en minpunten

Om maar met het grootste minpunt te beginnen, vele magnolia's hebben hun hoofdbloei in april en valt dan vaak ten offer aan late nachtvorsten en niet alleen de bloemen, maar ook de jonge scheuten zijn zeer gevoelig en worden reeds bij geringe nachtvorsten van -3° C beschadigd. Oudere bomen en struiken lopen dan na enige tijd wel weer uit, maar bij jonge planten tot ca. 4 jaar kan de schade dan dermate groot zijn dat ze het niet overleven, voor deze planten is tijdens late nachtvorst enige bescherming dan ook aan te raden. Verder laat een magnolia op leeftijd zich moeilijk verplanten doordat het zachte, vlezige wortelgestel gemakkelijk wordt beschadigd.

Op kalkrijke grond groeien magnolia's slecht en als de bodemcondities niet in orde zijn door een te hoge pH waarde kan chlorose (geelverkleuring van de bladeren) optreden en ook komt het wel eens voor dat de plant getroffen worden door Phytophthora.

Gelukkig overheersen de pluspunten. Mijn ervaring is dat ze hitte en langdurige zonnestraling goed kunnen doorstaan, alleen de Amerikaanse soorten hadden bij mij in het afgelopen jaar na twee dagen met $+41^{\circ}\text{C}$ wat brandschade aan de bladranden. Magnolia's houden van een zonnige standplaats en voor de grootbladige Amerikaanse soorten geldt dat ze een, wat tegen sterke winden beschutte, standplaats prefereren. Magnolia's zijn vrijwel ongevoelig voor ziekten en plagen, als ze tenminste zijn geplant in een humusrijke, licht zure bodem.

Magnoliatuinen- en parken

Nederland kent helaas maar weinig parken of tuinen met een uitgesproken collectie magnolia's, alleen in Arboretum Trompenburg in Rotterdam en het Nationaal Bomenmuseum Gimborn in Doorn met zijn unieke enorme boommagnolia's en een goede collectie grootbladige soorten. Verder zijn er de privétuinen van onze leden Marc Brosens in Chaam en Peter Blommerde in Ossendrecht die een grote collectie magnolia's herbergen.

Wilhelmapark

België

Arboretum Wespelaar in Haacht. Park met een enorme collectie magnolia's met vele kruisingen van Philippe De Spoelberch en meer dan 70 soorten magnolia's.

<https://www.arboretumwespelaar.be>

Arboretum Het Leen in Eeklo. Park met een enorme collectie magnolia's, men kan hier maar liefst 335 soorten en cultivars bewonderen.

<https://arboretum.oost-vlaanderen.be/>

Ook in het Park van het Koninklijk Paleis in Laken zijn veel magnolia's te vinden, deze kan men bewonderen tijdens de jaarlijkse openstelling van de Koninklijke Sêres.

Nationale Plantentuin in Meise. Fraai park en interessant arboretum, de collectie magnolia's omvat 104 soorten en variëteiten.

<https://www.plantentuinmeise.be>

Duitsland

Wilhelmapark in Stuttgart. In deze historische kasteeltuin is een van meest spectaculaire magnoliaverzamelingen te vinden die ik heb gezien. Koning Wilhelm I, vorst van het toenmalige land Baden-Württemberg liet als magnolialiefhebber binnen het kasteelpark een ommuurde tuin bouwen waarin hij in 1840 een magnolia boomgaard liet aanleggen. Deze koninklijke magnolia collectie omvat zo'n 70 soorten en cultivars en deze oude exemplaren hebben inmiddels een respectabele hoogte en omvang gekregen en vormen tijdens de bloeiperiode een waar paradijs.

<https://www.wilhelma.de>

Arboretum der Staatliche Berufs Schule in Gera-Liebschwitz. Magnolia's vormen met meer dan 140 cultivars, waaronder de nieuwste, het zwaartepunt van dit interessante arboretum.

<https://www.baumkunde.de>

Versuchs- und Sichtungsgarten der LWG in Veitshöchheim is een proef- en showtuin en omvat een verzameling van ca. 80 soorten en cultivars, waaronder Nieuw Zeelandse- en Amerikaanse herkomsten. Zwaartepunt daarbij: magnolia's voor kleine tuinen, laatbloeiende magnolia's, nieuwe Nieuw Zeelandse cultivars en verbeterde geel bloeiende soorten.

<http://www.lwg.bayern.de>

Insel Mainau is een eiland in de Bodensee ook wel het bloemeneiland genoemd. Het hele eiland, dat 30 ha. groot is, is omgevormd tot parken en tuinen en van groot

Wilhelmapark

tuinbouwkundig belang. In de lentetuin en het arboretum staan vele magnolia's.

<https://www.mainau.de/>

Frankrijk

Parc de la Beaujoire in Nantes is een park dat in 1971 is gesticht voor een Floriade expo; het is een prachtig park met een oppervlakte van 34 ha., waar de Franse Nationale Magnolia Collectie is aangeplant. Men kan hier ruim 400 soorten en cultivars bewonderen.

<https://jardins.nantes.fr/N/Jardin/Parcs-Jardins/Plus/128/Parc-de-la-Beaujoire.asp>

Zwitserland

Parco Botanico Gambarogno in San Nazario is de showtuin van kwekerij Eisenhut. Deze tuin is prachtig gelegen tegen een helling van de zuidelijke Alpen met spectaculair uitzicht over het Lago Maggiore. Naast de enorme collectie camelia's kan men er zo'n 450 cultivars van Magnolia bewonderen.

<https://www.eisenhut.ch>

Italië

Botanische tuin Schloss Trauttmansdorff in Merano ligt in de vorm van een natuurlijk amfitheater rond een vijver van het kasteel. Er zijn zo'n 80 tuinen met een hoge botanische waarde en een aanzienlijke collectie magnolia's

<https://www.trauttmansdorff.it/die-gaerten/virtueller-rundgang.html>

Giardini Botanici Villa Taranto in Verbania-Pallanza is een gerenommeerde botanische tuin gelegen aan het Lago Maggiore en herbergt schitterende en zeldzame collecties planten, waaronder rododendrons en magnolia's

<https://www.villataranto.it/>

Isola Bella en Isola Madre zijn twee eilandjes gelegen in het Lago Maggiore nabij Stresa en zijn nog in particulier bezit van adellijke familie Borromei. Het eiland Madre is in zijn geheel een botanische tuin en op beide eilanden kan men in het voorjaar genieten van de vele bloeiende magnolia's.

<https://www.isoleborromei.it>

Engeland, Wales en Schotland

In het Verenigd Koninkrijk zijn vele tientallen tuinen en parken waar men magnolia's kan bewonderen. De Britse Nationale Magnolia Collectie is samengebracht in een viertal parken te weten Caerhays Castle in Cornwall, Wentworth Castle Park in Yorkshire, Savill en Valley Gardens in Windsor Great Park en in de Bodnant Garden in Noord Wales.

Caerhays Castle Park in St. Austell is de plaats waar de belangrijkste Nationale Magnolia Collectie is ondergebracht. De collectie van dit majestueuze, nabij de zuidkust van Cornwall gelegen park, omvat 40 soorten, 170 benoemde cultivars en ca. 250 onbenoemde zaailingen.

<https://visit.caerhays.co.uk>

Wentworth Castle Garden heeft een oppervlakte van 20 ha. Het is een bijzonder fraai park en ook hier is een deel van de Nationale Magnolia Collectie te zien en omvat ca. 120 soorten en cultivars.

<https://www.nationaltrust.org.uk/wentworth-castle-gardens>

Savill en Valley Gardens in Windsor Great Park: de beide parken maken deel uit van het koninklijke domein ten westen van Londen en beslaan een oppervlakte van ca. 100 ha aan botanische tuinen, arboreta en 'woodland gardens'. Ook dit domein is een van de vier plaatsen waar de Nationale Magnolia Collectie is te vinden.

<http://www.windsorgreatpark.co.uk>

Bodnant Garden nabij Conwy in Noord Wales is wellicht het mooiste park in het Verenigd Koninkrijk. De tuin is enig in zijn soort en is door ligging en stijl van een oogverblindende schoonheid. De magnoliacollectie telt maar liefst 500 soorten en cultivars.

<https://www.nationaltrust.org.uk/bodnant-garden>

Lanhydrock Garden in Bodmin (Cornwall). Omgeven door een bekoorlijk landschap ligt het majestueuze Victoriaanse huis, dat omgeven wordt door een park vol camellia's, rododendrons en een enorme collectie magnolia's. 120 soorten en vele cultivars, zoals Magnolia 'Lanhydrock' zijn hier te bewonderen.

<https://www.nationaltrust.org.uk/lanhydrock>

Nieuw Zeeland

Magnolia Grove in Sentry Hill is de showtuin en kwekerij van de bekende magnoliakweker Vance Hooper. Er is een grote collectie magnolia's te bewonderen.

<https://magnoliagrove.co.nz/>

USA

Het Arnold Arboretum in Boston MA is een botanische tuin van 107 hectare die is verbonden aan de Harvard Universiteit. De collectie planten representeert meer dan 15.000 individuele planten, die meer dan 4000 soorten omvat, waaronder een aanzienlijke collectie magnolia's.

<https://arboretum.harvard.edu/>

Het J.C. Raulston Arboretum in Raleigh NC is een 10 hectare groot arboretum beheerd door de North Carolina University. Er is een omvangrijke collectie met zeldzame soorten magnolia's en nieuwe cultivars

<https://jcra.ncsu.edu/>

National Arboretum in Washington DC is een tuinen- en parkencomplex van maar liefst 200 hectare groot. Onder de vele collecties die hier zijn te vinden, nemen de magnolia's een belangrijke plaats in, met name de Magnolia grandiflora-collectie is groot.

<https://www.usna.usda.gov/>

Magnoliakwekers

De Nationale Nederlandse Magnolia collectie bevindt zich bij Kwekerij Piet Vergeldt in Lottum, deze collectie omvat c. 700 soorten en cultivars

www.pietvergeldt.com

Boomkwekerij Albert Leemreize in Ruurlo NL. Kwekerij met uitgebreid sortiment magnolia's.

<https://www.boomkwekerijleemreize.nl/>

Boomkwekerij Piet Vergeldt in Lottum NL. Kwekerij met een zeer uitgebreid sortiment magnolia's, verkoop aan particulieren via Magnoliastore.

<http://www.magnoliastore.com/>

Boomkwekerij Hortus Conclusus in Uitbergen BE. Kwekerij met een uitgebreid sortiment magnolia's.

<https://www.hortusconclusus.be/>

Boomkwekerij Damien Devos in Anzegem BE. Kwekerij met een uitgebreid sortiment magnolia's.

<http://www.damiendevos.be/>

Baumschule Otto Eisenhut in San Nazzaro CH. Kwekerij met een uitgebreid sortiment magnolia's.

<https://www.eisenhut.ch>

Lunaplant in Kriftel DE. Magnolia specialist met een enorm sortiment magnolia's, schitterende website met veel informatie, tips en prachtige afbeeldingen.

<http://lunaplant.de/>

Magnolia Society International.

<https://www.magnoliasociety.org/>

Palmengarten Frankfurt am Main.

<https://www.palmengarten.de>

Stinze Stiens.

<https://stinze-stiens.nl/>

Literatuur:

Oliver Kipp (2008): Magnolien, Verlag Georg D.W. Callwey GmbH & Co. KG.

Ken Gohring (2019): American Magnolias, ARS Journal Vol. 73 Number 3.

Beat Heerdegen/Reto Eisenhut (2019) Magnolien und Tulpenbäume.

Dit artikel is tot stand gekomen in overleg met de familie Zandee in Frankfurt am Main en Stiens en zij zijn akkoord met publicatie in RhodoMania.

Bij de voorpagina Magnolia ‘Antje Zandee’

Rinus Manders

De wetenschappelijke namen van planten zorgen ervoor dat ze onderscheidbaar zijn van elkaar. Van vele planten, met name bij soorten, zegt de naam ook wat over de afkomst of de eigenschappen van deze plant. Bij cultivars ligt dat vaak wat anders, daar wordt de naam vaak gerelateerd aan zaken of personen die betrekking hebben op de kruiser of familieleden daarvan, maar ook alle andere denkbare namen zijn mogelijk en vaak is het dan ook ongewis wat de exacte achtergrond van die naam is.

Planten, vooral cultivars, worden vaak gekocht omdat men ze mooi vindt of omdat het een zeldzame of bijzondere plant is en de naam doet er dan wat minder toe.

Herkent u het echter ook, dat bepaalde planten in uw tuin een meer bijzondere betekenis voor u hebben en de naam er dan wel toe doet? Het zijn dan vaak planten die u van een collega hebt gekregen of planten die de naam van een plaats of park hebben dat u heeft bezocht.

Vaak denkt men bij het zien van die planten of bomen dan ongemerkt nog eens terug aan die persoon, plaats of gelegenheid en hebben die planten dan een meer of mindere emotionele waarde en betekenis gekregen.

Toen ik op zoek was naar een roodbloeiende magnolia, vond ik op internet informatie over een boompje met de naam *Magnolia* 'Antje Zandee'. Die naam zei mij niet zo veel, maar op internet las ik dat deze een zeer goede winterhardheid had met mooie dieprode bloemen en de informatie beloofde al bloei op vrij jeugdige leeftijd. Dat klonk allemaal heel goed en ik ging tot aanschaf over. In de lente van 2014 werd het ca. 1 meter hoge boompje geplant en ik kon toen niet bevroeden dat vijf jaar later, in 2019, dit een boompje met een bijzonder verhaal werd. De jonge aanwinst groeide voorspoedig en in 2016 verschenen tot mijn tevredenheid al een tweetal bloemen en in de opvolgende jaren 2017 en 2018 verschenen er ieder jaar steeds meer bloemen die vooral bij zonneschijn een prachtige kersrode kleur hadden.

Tijdens mijn regelmatige bezoek aan kennissen in Friesland, ging ik daar ook vaak op bezoek bij 'stinzentuinen', die met hun bolgewassen er in het vroege voorjaar dan al zeer kleurrijk uitzien. Hoewel ik sinds enkele jaren geen deel meer uitmaak van de excursiecommissie en met hen over deze tuinen sprak, vroeg het huidige team of ik dan toch nog een excursie naar Friesland zou willen organiseren naar dit, voor onze vereniging totaal onbekend (tuinen)gebied.

In de herfst van 2018 startte ik dan ook met de voorbereidingen voor een

Pieter Zandee en *M. 'Antje Zandee'* in Palmengarten Frankfurt

@fotocollectie fam. Zandee

excursiedag in het voorjaar van 2019 en een van de tuinen die we dan wilden bezoeken was de 'Vlaskamptuin' in Stiens, die ter plaatse ook bekend is onder de naam 'Stinze Stiens'. Voor het plannen van een bezoek aan deze tuin kwam ik in contact met Mevr. v. Riemsdijk – Zandee en bij het zien van de naam 'Zandee' kwam bij mij onmiddellijk de magnolia uit mijn tuin in gedachten die de naam 'Antje Zandee' draagt en dat maakte mij nieuwsgierig.

Begin april 2019 brachten we met onze vereniging een bezoek aan deze tuin in Stiens en werden er ontvangen door het echtpaar van Riemsdijk-Zandee. Bij de rondgang door hun tuin vertelde ik mevrouw over mijn magnolia die de naam 'Antje Zandee' draagt. Ze keek er van op en vertelde me toen dat het de naam betreft van de overleden vrouw van haar broer die in Duitsland woont en dat mevrouw Antje Zandee een medewerkster was van de Palmengarten in Frankfurt am Main. Hier bleef het dan ook bij in dit gesprek, maar nog diezelfde week daarna werd ik vanuit Duitsland gebeld door Pieter Zandee, die dit verhaal van zijn zus in Friesland had vernomen. Hij was aangenaam verrast dat de magnolia die de naam van zijn overleden vrouw draagt, in Nederland in een tuin was vertegenwoordigd. Hierna werd er informatie tussen ons uitgewisseld en dit heeft mij aangespoord om dit verhaal te schrijven.

Mevrouw Antje Zandee, geboren Reichelt (1945-2009) werd geboren in Berlijn en daar leerde ze ook haar latere echtgenoot kennen, de Nederlander Pieter Zandee.

Het echtpaar vestigde zich na enige tijd in Frankfurt, waar Antje in dienst kwam van het stadsbestuur en medewerkster was op de afdeling milieuzaken, met name belast met zaken die de Palmengarten betroffen, zoals bouw en restauraties van de palmenkassen en het Siesmayer paviljoen. Door een slopende ziekte moest ze echter haar werkzaamheden staken en is ze op 24 april 2009 overleden in de leeftijd van 63 jaar. Na haar overlijden werd door haar collega's bij de Palmengarten het idee geopperd om als blijvende herinnering aan hun zo gewaardeerde collega een herinneringsplek te creëren en in overleg met de familie is ervoor gekozen om een boom te

planten. Door contacten tussen Palmen-garten en de magnoliakweker Lunaplant, ontstond het idee om een nieuwe, bij Lunaplant ontwikkelde magnoliacultivar, die nog geen naam had, de naam *M. 'Antje Zandee'* te geven en zo geschiedde. Op 22 september 2009, de dag waarop Antje haar 64ste verjaardag gevierd zou hebben, is door haar man Pieter en zoon Robin de eerste veredeling van deze nieuwe magnoliacultivar aangeplant in de Palmengarten in Frankfurt am Main.

Zo ziet men maar weer, dat sommige dingen in het leven soms raar kunnen lopen, zo ook de manier waarop het 'verhaal achter de naam' van deze magnolia tot mij is gekomen. Het heeft er wel voor gezorgd dat *Magnolia 'Antje Zandee'* voor mij nu een meer bijzondere betekenis heeft gekregen.

Magnolia 'Antje Zandee' (*M. 'Deep Purple Dream'* x *M. 'Black Tulip'*) is een kruising van de Duitse kruiser Michael Gottschalk (Lunaplant). Deze kruising heeft bijzonder goede eigenschappen:

Uitstekende winterhardheid.

Lange bloeitijd, ca. 4 weken.

Bloeit reeds op jonge leeftijd.

Bloemen kersrood aan binnen- en buitenzijde.

Dikwandige bloembladen (petalen) waardoor resistent op winderige standplaatsen.

Wordt een middelgrote boom ca. 4-5 m hoog, dus ook geschikt voor kleine tuinen.

Het exemplaar in mijn tuin is na 6 jaar ca. 2,50 mtr. hoog en heeft op dit moment al een 100 tal bloemknoppen.

Rhodo Agenda

Rinus Manders

Door de maatregelen ten gevolge van de Corona crises zijn er diverse activiteiten afgelast, bij de activiteiten waar dit het geval is, hebben we dit vermeldt, bij de overige verzoeken wij u de betreffende website te raadplegen. Voor NRV activiteiten is het belangrijk onze website in de gaten te houden.

NRV activiteiten

- **18 april 2020** ([afgelast](#))

~~NRV Ledencontactdag, Koetshuis Arboretum Belmonte Wageningen.~~

- **22 april t/m 28 april 2020** ([afgelast](#))

~~Meerdaagse reis naar tuinen in zuid Ierland.~~

- **9 mei 2020** ([nadere informatie volgt](#))

~~NRV excursie naar de parken Sonsbeek en Zypendael in Arnhem en landgoed Duno in Doorwerth.~~

- **8 aug. 2020**

~~NRV excursie zomertuinen in westelijk Noord-Brabant. (verdere informatie volgt)~~

- **17 okt. 2020**

~~NRV Algemene Ledenvergadering, Koetshuis Arboretum Belmonte Wageningen.~~

- **24 okt 2020**

~~NRV Herfstkleuren excursie naar de Sequoiafarm in Kaldenkirchen (DE bij Venlo) en naar de Kasteeltuinen in Arcen.~~

Overige rododendron- en planten evenementen

- **17 apr. t/m 8 mei 2020** ([afgelast](#))

~~Koninklijke Serres, Paleis van Laken, Brussel BE.~~

~~<https://www.brussel.be/bezoek-aan-de-koninklijke-serres-van-laken>~~

- **18 apr. t/m/ 3 mei 2020**

~~Azaleenschau, Landschloss Zuschendorf, Pirna (Sachsen DE).~~

~~<https://landschloss-zuschendorf.de/>~~

- **19 april 2020** ([afgelast](#))

~~Voorjaarsplantendag, Arboretum Kalmthout BE.~~

~~www.arboretumkalmthout.be~~

- **1 mei t/m 10 mei 2020** ([afgelast](#))

~~Gentse Floralien, Floralienhal Citadelpark, Gent BE.~~

~~<https://www.gentsefloralien.be/>~~

- **8-9 en 10 mei 2020**

Tuindagen, Park van Beervelde in Beer-
velde BE.

<https://www.parkvanbeervelde.be/nl>

- **9 en 10 mei 2020**

Rhododendron's en Azalea's in Bloei, Park
La Feuillerie, Celles (BE)

<https://www.lafeuillerie.be>

- **9-10 en 16-17 mei 2020 (afgelast)**

Geuren en kleurenfeest, Arboretum Eenrum

www.arboretumeenrum.nl

- **10 mei 2020**

Rhododendrondag, Pinetum Blijdenstein, Hil-
versum

<https://pinetum.nl/>

- **10 mei 2020 – 14.00 uur (afgelast)**

~~Themawandeling Rododendrons, Nat-
Bomenmuseum Gimborn, Doorn~~

<https://www.bomenmuseum.nl/>

- **16 en 17 mei 2020**

Plantenmarkt, Rhododendron Park, Bremen
(DE)

<https://www.rhododendronparkbremen.de>

- **23 mei 2020**

Plantenmarkt 'Stoer in de schaduw', Pine-
tum Blijdenstein, Hilversum

<https://pinetum.nl/>

- **mei 2023**

Rhodo 2023 Westerstede (nadere informatie
volgt)

www.rhodo.de

Rhododendron evenementen wereldwijd

- **30 april t/m 3 mei 2020 (afgelast)**

~~ARS 75th Anniversary Convention, Portland
OR (USA):~~

www.rhododendron.org

- **2021**

ARS Spring Convention, Nova Scotia,
Canada. (nadere informatie volgt)

- **2023**

ARS Spring Convention, Atlanta, GA. Joint
ARS/ASA meeting. (nadere informatie
volgt)

Camellia evenementen

- **2 nov. 2020**

Najaarsbijeenkomst ICS-Benelux, Arbore-
tum Het Leen, Eeklo.

NRV = Nederlandse Rhododendron Vereniging

ARS = American Rhododendron Society

ICS = International Camellia Society

Kalmiopsis leachiana

Arjan Laros

Kalmiopsis leachiana (L.F. Hend.) Rehder
Synoniem: *Rhododendron leachianum*
L.F. Hend.

Dit is een gedrongen groenblijvend struikje tot 50 cm hoog met dunne, iets klierachtig behaarde, opgaande twijgen. De bladeren zijn kort gesteeld, 1-2 cm lang, enigszins leerachtig, elliptisch of lang omgekeerd eivormig met een afgeronde top, donkergroen aan de bovenzijde en lichtgroen aan de onderzijde en zeer fijn klierachtig geschubd. De bladrand is eerst zeer fijn gewimperd, later geheel kaal. Bloeit in mei en juni met rozerode bloemen in meestal 3 tot 10-bloemige, eindstandige schermen, zeer zelden okselstandig en dan de bloemen

alleenstaand. De vijflobbige bloemkroon is rad- of schotelvormig, 10-15 mm in diameter, fijn geschubd. Meeldraden tien, met paarse helmhokjes, stijl zo lang als of iets korter dan de kroonlobben.

De geslachtsnaam *Kalmiopsis* wil zeggen: gelijkend op een *Kalmia*. In dit geval slaat dit op de bloemen die lijken op die van *Kalmia polifolia*.

Dit bijzonder mooie plantje komt van nature voor in het zuidwesten van de Verenigde Staten, vooral in het Siskiyou gebergte in Oregon en het noorden van Californië op bergkliffen. Is zowel in de natuur als in cultuur zeldzaam en staat in Oregon op de lijst met beschermde planten.

Kalmiopsis fragrans@protologue

Het struikje is in Nederland goed winterhard (-15°C) en zeer geschikt voor onze (heide)tuin. Een plekje in de halfschaduw is het best. Er wordt beweerd dat dit een van de oudste leden is van de Heidekruidfamilie. Ze zou al meer dan 10 miljoen jaar onze aarde verfraaien.

De vermeerdering geschiedt door zaaien of stekken. Planten uit zaad kunnen nogal variabel zijn van vorm en kleur. De kleuren variëren van lichtroze, dieproze tot karmozijnrood en kersrood. Na dertig jaar is er (eindelijk) ook een witte vorm gevonden.

Kalmiopsis is zeer nauw verwant is aan *Rhodothamnus*. In cultuur zijn er twee introducties van verschillende locaties. De algemene en van de eerste introductie is die van Curry County en die – met name in Amerika – aangeboden wordt als *K. leachiana* 'Curry County'. Deze wordt ongeveer 50 cm hoog. De

tweede introductie is door Marc le Piniec gevonden in de Umpqua vallei, ook in Oregon. Dit is een lager blijvende vorm die in de handel als *K. leachiana* 'Le Piniec' aangeboden wordt, maar heet sinds 2007 *Kalmiopsis fragrans*. Ook wordt deze aangeboden als *K. leachiana* 'Umpqua Valley'. Ze verschilt lichtelijk in de vorm en de grootte van de bloem. De bekende Schotse kweker/veredelaar Peter Cox kruiste deze twee met als resultaat: *K. 'Glendoick'*. Deze staat tussen beide ouders in en heeft van de ouders alleen de beste eigenschappen mee gekregen en verkreeg in 1977 een "Award". Zoals eerder vermeld, is er nu ook een witte vorm deze heeft de naam *K. leachiana* 'Appleblossom'. Deze cultivar met zuiver witte bloemen is bij mijn weten niet in Nederland in cultuur. Ook is er nog de cultivar *K. leachiana* 'Shooting Star', met min of meer stervormige bloemen.

"Mi AMOR" in volle bloei

Lou Traas

Acht jaar geleden als plantje ontvangen uit Glendoick, nu [begin juni 2019] voor het eerst in volle bloei. De plant is al die tijd wel een zorgenkind geweest want *R. 'Mi Amor'* is [zeer] vorst gevoelig. Volgens de Rating van de Royal Horticultural Society "H1" of in woorden: "Greenhouse culture, except for milder areas such as most of California". Ik moest de plant dan ook uit voorzorg elk najaar uitspitten, de kas in slepen en elk voorjaar weer terugplanten. Maar ze is dit werk wel waard vind ik.

R. 'Mi Amor' is een kruising van *R. lindleyi* x *R. nuttallii* gemaakt in 1961 door de heer en mevrouw Sumner in Californië. In ons land kom je *R. lindleyi* (rating H2-3) nog wel eens een enkele keer tegen. Leon Teeven heeft haar bij voorbeeld in z'n verkoopassortiment. Maar

R. nuttallii is bij mijn weten in Europa alleen te vinden in de tropische kas van het rhododendronpark in Bremen. Ook *R. 'Mi Amor'* zelf heb ik in Europese tuinen nooit gezien. Wel in een paar tuinen in Californië. Ze is daar kennelijk vrij populair.

De bloem van *R. 'Mi Amor'* lijkt heel erg op die van *R. nuttallii*, alleen door de invloed van *R. lindleyi* nog wat witter. Wel weer net als *R. nuttallii* dezelfde wat mysterieus aandoende gele vlek in de bloemkelken [zie foto]. Ook is *R. 'Mi Amor'* [sterk] geurend. Uit één bloemknop komen bloemen met tot vaak zeven bloemkelken [zie foto]. Een opgave voor de toekomst wordt het om de plant onder de drie meter te houden want anders kan ze de kas niet meer in.

Winterhardheid van Lepidote Rhododendron

Eerder verscheen in het jaarboek van de BDB (Belgische Dendrologische vereniging) en gepubliceerd met toestemming.

Winterhardheid van lepidote *Rhododendron* (secties *Rhododendron* en *Pogonanthum*):

een evaluatie in Arboretum Wespelaar
en Herkenrode (2011-2013)

Joke OSSAER¹⁾ & Philippe DE SPOELBERCH²⁾

Samenvatting – Winterhardheid van lepidote Rhododendron (secties Rhododendron en Pogonanthum): een evaluatie in Arboretum Wespelaar en Herkenrode (2011-2013) – Philippe de Spoelberch evalueerde van 2011 tot en met 2013 de winterhardheid van de *Rhododendron*-collectie in Arboretum Wespelaar en Herkenrode. In dit artikel gaan we in op de winterhardheid van lepidote *Rhododendron* (subgenus *Rhododendron*, secties *Pogonanthum* en *Rhododendron*). De verschillende subsecties worden kort toegelicht waarna de winterhardheidsscore van de planten in de collectie wordt besproken. Over het algemeen kunnen we besluiten dat de lepidote rhododendrons het vrij goed doen in ons klimaat mits ze niet in de volle zon worden gezet maar een beschutte plaats toegewezen krijgen.

Sommaire – Rusticité des Rhododendrons lépidotes (sections Rhododendron et Pogonanthum): une évaluation à l'Arboretum Wespelaar et Herkenrode (2011-2013) – Philippe de Spoelberch a évalué de 2011 à 2013, la rusticité de *Rhododendron* dans les collections de l'Arboretum Wespelaar et de Herkenrode. Dans cet article, l'attention est portée particulièrement sur la rusticité des rhododendrons lépidotes (sous-genre *Rhododendron*, sections *Rhododendron* et *Pogonanthum*). Les différentes sous-sections sont expliquées brièvement, puis le score de rusticité des plantes dans les collections est passé en revue. En général, nous pouvons conclure que les rhododendrons lépidotes se portent assez bien sous notre climat, pour autant qu'ils ne soient pas mis en plein soleil et qu'ils reçoivent un endroit abrité.

Summary – Hardiness of lepidote Rhododendron (section Rhododendron and Pogonanthum): an evaluation at Arboretum Wespelaar and Herkenrode – Philippe de Spoelberch evaluated from 2011 to 2013, the hardiness of the *Rhododendron* collection in Arboretum Wespelaar and Herkenrode. In this article, we focus on the hardiness of lepidote *Rhododendron* (subgenus *Rhododendron*, sections *Rhododendron* and *Pogonanthum*). The various subsections are briefly explained after which the hardiness score of the plants in the collection is discussed. In general, we can conclude that they thrive pretty well in our climate provided that they will not be put in the full sun but get a sheltered place.

¹⁾ Joke Ossaer, Arboretum Wespelaar, Grote Baan 63, 3150 Haacht (Wespelaar), Belgium. [joke.ossaer@arboretumwespelaar.be]

²⁾ Philippe de Spoelberch, Voorzitter Belgische Dendrologie Belge, Herkenrode, Vijverbos 6, 3150 Haacht (Wespelaar), Belgium.

Van 2011 tot en met 2013 hadden we drie strenge winters op rij. Ideaal om de winterhardheid van een plantengroep te evalueren. Philippe de Spoelberch concentreerde zich bij de evaluatie van de winterhardheid op onze *Rhododendron*-collectie. In aanloop van de in 2015 geplande studiedag rond lepidote *Rhododendron* (met schubben), beperken we ons in dit artikel tot de winterhardheid van deze groep. Philippe evalueerde 76 % van onze lepidote rododendrons (291 planten). Hiervan zijn er ondertussen 23 afgestorven of uit de collectie verwijderd. Onze planten in kwekerijen of in serres werden niet geëvalueerd omdat die nog te jong zijn en tijd nodig hebben om nog wat te acclimatiseren.

Om aan te geven hoe de planten het door de jaren heen doen, gebruiken we in Arboretum Wespelaar een code die de winterhardheid van een plant beoordeelt binnen ons klimaat. De schaal is als volgt ingedeeld met nog een verwijzing van de code waar nodig:

- A: winterhard
 - A+: blad en bloemknoppen winterhard
 - A-: bloemknoppen bevroren
- B: schade aan het blad
 - B+: lichte bladschade (bij wintergroene planten)
 - B-: zware bladschade, totaal bladverlies
- C: schade aan de twijgen
 - C+: lichte houtschade
 - C-: afsterven van hoofdtakken
- D: afgestorven tot tegen de grond maar terug schietend
- E: afgestorven

Men moet wel steeds het natuurlijk verspreidingsgebied en het daarmee gepaard gaande klimaat in gedachten houden. Zo zitten heel wat rododendrons in hun herkomstgebied gedurende een groot deel van het jaar onder een beschermende sneeuwlaag. In België is vorstschade of de dood van een plant net zo vaak het gevolg van late lentevorst als van te lage minimum temperaturen in de winter.

Dit is voornamelijk het geval bij alpiene soorten die bij ons niet lang genoeg in rustfase blijven. De winterhardheidscodes houden hier niet echt rekening mee. De conclusie hangt af van een combinatie van factoren.

De lepidote *Rhododendron* behoren tot het subgenus *Rhododendron*, secties *Pogonanthum* en *Rhododendron*. Het gaat om kleine, meestal wintergroene planten, die hoofdzakelijk op grote hoogte groeien. Hoe kleiner het blad, hoe hoger hun natuurlijk verspreidingsgebied ligt. De typische schubben zijn het best zichtbaar op de bladeren en dan vooral op de bladonderzijde. Soms zijn de bladeren ook behaard. De bloeiwijzen staan terminaal maar soms ook in de oksels van de bovenste bladeren.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de secties, subsecties en bijhorende taxa die we evalueerden:

SECTIE *POGONANTHUM*

De kleine struikjes uit deze sectie herken je aan de "slordige" schubben die minder duidelijk afgelijnd zijn door hun rafelige rand en die op de onderzijde van het blad mekaar overlappen. De buisvormige bloemkroon die plots verbreedt met uitgespreide lobben doet wat denken aan de bloemen bij het genus *Daphne* (maar dan met 5 lobben in plaats van 4). De meeldraden zijn kort en zitten vaak verborgen in de kroonbuis. Als je met je handen door de bladeren strijkt, komt er een kruidig aroma vrij. Onze evaluatie wijst uit dat de rododendrons uit de sectie *Pogonanthum* bij ons goed winterhard zijn. Ze kregen allemaal een A score (*R. kongboense* verkiest wel een beschutte plaats) met uitzondering van *R. cephalanthum* subsp. *platyphyllum* die score B kreeg. Desondanks zijn dit geen langlevende planten. Van de 70 accessies die sinds het begin van de collectie tot heden zijn ingevoerd

SECTIE	SUBSECTIE	TAXON
<i>Pogonanthum</i>		<i>R. anthopogon</i> 'Betty Graham', <i>R. a.</i> subsp. <i>hypenanthum</i> 'Annapurna', <i>R. cephalanthum</i> Crebreflorum Group, <i>R. c.</i> Nmaiense Group, <i>R. c.</i> subsp. <i>platyphyllum</i> , <i>R. colletianum</i> , <i>R. kongboense</i> , <i>R. primuliflorum</i> 'Doker La', <i>R. sargentianum</i> , <i>R. trichostomum</i> 'Whitebait'
<i>Rhododendron</i>	<i>Campylogyna</i>	<i>R. campylogynum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Caroliniana</i>	<i>R. minus</i> var. <i>chapmanii</i> , <i>R. minus</i> var. <i>minus</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Cinnabarina</i>	<i>R. cinnabarinum</i> Blandfordiiflorum Group (ex Balbinie), <i>R. c.</i> 'Mount Everest', <i>R. c.</i> 'Biskra', <i>R. c.</i> Roylei Group, <i>R. c.</i> subsp. <i>xanthocodon</i> , <i>R. c.</i> subsp. <i>xanthocodon</i> 'Concatenans' en <i>Purpurellum</i> Group, <i>R. keysii</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Glauca</i>	<i>R. charitopes</i> , <i>R. c.</i> subsp. <i>charitopes</i> , <i>R. glaucophyllum</i> 'Glenn', <i>R. luteiflorum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Heliolepida</i>	<i>R. rubiginosum</i> , <i>R. r.</i> 'Wakehurst', <i>R. r.</i> <i>Desquamatum</i> Group
<i>Rhododendron</i>	<i>Lapponica</i> Gr A	<i>R. flavidum</i> 'Album', <i>R. cuneatum</i> , <i>R. fastigiatum</i> , <i>R. bippophacoides</i> , <i>R. b.</i> 'Haba Shan' en <i>R. b.</i> 'Inshriach', <i>R. impeditum</i> , <i>R. polycladum</i> Scintillans Group
<i>Rhododendron</i>	<i>Lapponica</i> Gr B	<i>R. telmateium</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Lapponica</i> Gr C	<i>R. lapponicum</i> , <i>R. l.</i> 'Hillier's Form', <i>R. nivale</i> , <i>R. russatum</i> 'Collingwood Ingram' en <i>R. r.</i> 'Hill of Tarvit'
<i>Rhododendron</i>	<i>Ledum</i>	<i>R. groenlandicum</i> , <i>R. g.</i> 'Compactum', <i>R. hypoleucum</i> , <i>R. neoglandulosum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Lepidota</i>	<i>R. covanianum</i> , <i>R. lepidotum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Maddenia</i>	<i>R. changii</i> , <i>R. ciliatum</i> , <i>R. dalbousiae</i> , <i>R. formosum</i> , <i>R. valentinianum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Micrantha</i>	<i>R. micranthum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Moupinensia</i>	<i>R. dendrocharis</i> , <i>R. moupinense</i> , <i>R. petrocharis</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Rhododendron</i>	<i>R. ferrugineum</i> , <i>R. hirsutum</i> , <i>R. myrtifolium</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Rhodorastra</i>	<i>R. dauricum</i> , <i>R. d.</i> 'Hemelrijk', <i>R. d.</i> 'Hokkaido', <i>R. d.</i> 'Midwinter', <i>R. mucronulatum</i> , <i>R. m.</i> (Hillier's good form), <i>R. m.</i> var. <i>ciliatum</i> , <i>R. m.</i> var. <i>taquetii</i> , <i>R. sichotense</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Saluenensia</i>	<i>R. calostrotum</i> 'Gigha', <i>R. c.</i> subsp. <i>keleticum</i> var. <i>compactum</i> , <i>R. c.</i> subsp. <i>keleticum</i> Radicans Group, <i>R. c.</i> subsp. <i>riparioides</i> , <i>R. c.</i> subsp. <i>riparium</i> Calciphyllum Group, <i>R. saluenense</i> subsp. <i>chameunum</i> , <i>R. s.</i> subsp. <i>chameunum</i> Prostratum Group
<i>Rhododendron</i>	<i>Scabrifolia</i>	<i>R. hemitricbotum</i> , <i>R. mollicomum</i> , <i>R. pubescens</i> , <i>R. racemosum</i> , <i>R. r.</i> 'Forrest', <i>R. scabrifolium</i> , <i>R.</i> 'Spinulosum'
<i>Rhododendron</i>	<i>Tephropepla</i>	<i>R. hanceanum</i> 'Canton Consul', <i>R. b.</i> Nanum Group, <i>R. tephropeplum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Trichoclada</i>	<i>R. caesium</i> , <i>R. lepidostylum</i> , <i>R. mekongense</i> var. <i>mekongense</i> , <i>R. trichocladum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Triflora</i>	<i>R. ambiguum</i> , <i>R. a.</i> 'Golden Summit', <i>R. amesiae</i> , <i>R. augustinii</i> , <i>R. a.</i> subsp. <i>chasmanthum</i> , <i>R. a.</i> 'Electra', <i>R. a.</i> 'Trewithen' en <i>R. a.</i> 'Green Eye', <i>R. concinnum</i> , <i>R. c.</i> Pseudoyanthinum Group, <i>R. davidsonianum</i> , <i>R. keiskei</i> , <i>R. lutescens</i> , <i>R. l.</i> 'Bagshot Sands', <i>R. oreotrepbes</i> , <i>R. o.</i> 'Pentland', <i>R. rigidum</i> , <i>R. tatsienense</i> , <i>R. trichanthum</i> , <i>R. triflorum</i> , <i>R. yunnanense</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Uniflora</i>	<i>R. ludlowii</i> , <i>R. pemakoense</i> , <i>R. pumilum</i> , <i>R. uniflorum</i> var. <i>imperator</i>

zijn er nog slechts 30 planten in leven waarvan de meeste recente aanwinsten zijn. Een van de beste en meest charmante is *R. trichostomum*. Twee planten in Herkenrode dateren uit 1985 en zijn stekken van een plant aangeplant in 1976 [Ill. 1]. Dit taxon moet regelmatig vermeerderd worden wat eenvoudig kan gebeuren door stekken.

SECTIE RHODODENDRON

De struiken in deze sectie zijn eerder uitzonderlijk aromatisch. De schubben zijn gaafrandig, fijn gekarteld of gegolfd.

Subsectie *Campylogyna*: Het gaat om 1 soort namelijk *Rhododendron campylogynum*. Vroeger werden verschillende variëteiten erkend. Die worden nu beschouwd als geteelde varianten van de soort en zijn teruggebracht tot groepsstatus. Deze vaak kruipende dwergstruikjes hebben kleine blaadjes en langgesteelde knikkende bloemetjes die boven de bladeren uitkomen. *R. campylogynum* doet het bij ons niet zo geweldig: 8 van de 10 accessies

zijn reeds uit onze collectie verdwenen en scores varieerden van B tot E. Ze hebben een vochtige maar goed gedraineerde bodem nodig en een beschutte plaats uit de zon.

Subsectie *Caroliniana*: Ook hier betreft het 1 soort: *Rhododendron minus*, met 2 variëteiten, var. *minus* en var. *chapmanii*. De bladonderzijde is dicht met schubben bezet. De terminale bloeiwijzen bestaan uit 4 tot 12 bloemen en zijn meestal wit tot bleekroze. *R. minus* var. *minus* schijnt goed winterhard te zijn met scores B+, A en A+. Maar *R. minus* var. *chapmanii* uit Noord-Florida is vermoedelijk niet winterhard. De bij ons levende specimen zijn waarschijnlijk eerder hybriden. Onze enige wild verzamelde plant is dood. *R. minus* var. *minus* is wel een gemakkelijke, sterke en schaduwtolerante plant. De bloemen zijn vrij bescheiden.

Subsectie *Cinnabarina*: Typisch zijn de buis- tot klokjesvormige hangende bloemen met een waslaagje dat vooral aan de bloembasis goed zichtbaar is. De bladeren hebben vaak een ietwat blauwige schijn. De winterhardheid is net op de grens en varieert bij ons tussen C,

1 – *Rhododendron trichostomum*: met slank buisvormige corolla.
Herkenrode, Wespelaar
[Ph. de Spoelberch, 02-05-2004]

B+, en A, A+. *Rhododendron cinnabarinum* subsp. *xanthocodon* (inclusief de schitterende 'Concatenans') is veel sterker dan de lager groeiende subsp. *cinnabarinum* en de prachtige planten uit de Purpurellum, Blandfordiiflorum of Roylei Group. *Rhododendron c. subsp. cinnabarinum* 'Mount Everest' is een gekende en winterharde cultivar maar is vermoedelijk een hybride met *R. ambiguum*, wat ook geldt voor de voortreffelijke *R.* (Biskra Group) 'Biskra'. Beiden zijn het steeds waard om vanuit oud plantmateriaal opnieuw te vermeerderen (zeer gemakkelijk te stekken). Een plaats in de schaduw geeft vermoedelijk extra slaagkansen. De subsectie *Cinnabarina* kreeg recent wel te kampen met aanvallen van meeldauw. Het kan aangewezen zijn ze van tijd tot tijd hiertegen te behandelen. Over het algemeen zijn het prachtige maar vrij moeilijke planten.

Subsectie *Glauca*: Deze struiken hebben aromatische bladeren met witte tot grijsblauwe onderkant (vandaar 'Glauca') en 2 types schubben. De bloemen hebben een ingedrukte scherp gebogen stijl en een duidelijke kelk. Dit is een moeilijke subsectie. Van de 28 accessies in onze collectie zijn er slechts 4 nog in leven, waarvan 3 recente accessies (2009) van *Rhododendron charitopes* subsp. *charitopes* met een Forrest collectienummer F25570. Dit zou wel eens een waardevolle en winterharde selectie kunnen zijn. Ze kregen voorlopig score B-C. *Rhododendron glaucophyllum* 'Glenn' staat al sinds 1989 in de collectie maar is niet de gemakkelijkste plant (code C). *Rhododendron luteiflorum* hadden we vroeger ook maar was duidelijk nog minder aangepast met score C tot E.

Subsectie *Heliolepida*: Ook deze struiken hebben weer zeer aromatische bladeren met grote schubben op de onderkant ("heliolepida": met glinsterende schubben). Zelfs de corolla is opvallend geschubd aan de buitenzijde. We evalueerden enkel *Rhododendron rubiginosum* (A-, A tot B+). Deze soort komt altijd verspreid

voor in West-China en niet alle herkomsten zijn even winterhard. De selectie *R. r.* 'Wakehurst' (vermoedelijk een hybride) en de planten uit de *R. r.* Desquamatum Group blijken niet winterhard te zijn in België.

Subsectie *Lapponica*: Dit is een grote subsectie bestaande uit lage tot kleine struikjes met kleine bladeren die aan beide zijden dichtbeschubd zijn. Ook de twijgjes zijn dichtbezet met schubben. Ze groeien hoog in de bergen (vaak in heidellandschap). De corolla is meestal wijd trechtervormig.

We onderscheiden 3 groepen:

- Groep A: de schubben op de bladonderkant hebben 1 kleur;
- Groep B: de schubben op de bladonderkant hebben 2 kleuren: meestal goudbruin met een paar verspreide donkerder schubben;
- Groep C: de schubben op de bladonderkant hebben 2 kleuren met ongeveer evenveel donkere als bleke schubben.

Uit het feit dat ze hoog in de bergen groeien, kunnen we al vermoeden dat ze misschien wel winterhard zijn bij ons. Dat blijkt ook uit de evaluatie die loopt van B, B+ tot A, A-, A+. Vooral *Rhododendron fastigiatum*, *R. hippophaeoides* (zeker 'Haba Shan'! [Ill. 2]), *R. lapponicum* 'Hillier's Form' en *R. polycladum* Scintillans Group doen het super bij ons.

2 – *Rhododendron hippophaeoides* 'Haba Shan': met korte meeldraden. Herkenrode, Wespelaar [Ph. de Spoelberch, 04-09-2011]

Je houdt ze best wel uit de vroege lentezon. Door het feit dat ze in de natuur zowat 6 maanden per jaar onder een beschermende sneeuwlaag zitten, hebben ze de neiging om te botten van zodra de sneeuw smelt en ze de eerste zonnestralen voelen. In ons maritiem klimaat waar warme dagen in maart vaak gevolgd worden door lentevorst in april of begin mei lopen de planten dan schade op. Ook al zijn het dus hoge-hoogteplanten die in rust wel wat koude kunnen verdragen, het is aangewezen ze een plekje in de schaduw van grote wintergroene bomen te geven zodat ze niet te snel uitlopen.

Subsectie *Ledum*: De twijgjes zijn beschubd én behaard. De slanke bladeren krullen langs de randen naar binnen en de onderkant is witachtig, bedekt met papillen of fijne tot viltachtige haren. De kleine corolla is eveneens wit. *Rhododendron groenlandicum* (B+, A, A+ en ja: uit Groenland) en *R. neoglandulosum* (score A) zijn hier vrij tot goed winterhard. *R. hypoleucum* leek het aanvankelijk ook goed te doen tot hij het in 2006 plots voor bekeken hield. Maar droogte kan hier de oorzaak geweest zijn en niet de vorst.

Subsectie *Lepidota*: Het betreft kleine struiken tot maximum 2 m. De jonge twijgen zijn beschubd of behaard en de schubben op de bladonderkant hebben een brede

doorschijnende rand. De klokvormige corolla staat op een slanke lange bloemsteel. Ook de calyx is goed ontwikkeld. De korte stevige stijl buigt scherp. Uit deze subsectie werden geen specimens geëvalueerd omdat ze nog in de kwekerij staan. Evaluaties in het verleden zijn niet echt hoopvol voor ons klimaat met code C tot E voor *Rhododendron cowanianum* en D tot E voor *R. lepidotum*. Van de 20 accessies leven enkel de 6 recente nog.

Subsectie *Maddenia*: Naar lepidote normen hebben deze struiken grote bladeren en bloemen. De corolla is trechtervormig of buisvormig tot klokvormig en vaak wasachtig en aromatisch. De bladeren hebben een gewimperde bladrand. Ze zijn niet goed winterhard. *Rhododendron changii* doet het dan nog het beste met een score van B+ tot C. *Rhododendron ciliatum* doet het slechter met C tot E. Toch zou het wel eens een van de betere soorten uit deze subsectie kunnen zijn: hij schiet vaak vlot terug uit (code D) om weer uit te groeien tot een mooi exemplaar. Ze zijn uitzonderlijk bloeirijk [III. 3] en de hybriden zijn het echt waard om aan te planten: *R. 'Cilpinense'* (*R. ciliatum* × *R. moupinense*), *R. 'Snow Lady'* (*R. leucaspis* × *R. ciliatum*) en *R. 'Silkcap'* (*R. leucaspis* × *R. 'Cilpinense'*), zijn allemaal gemakkelijk te stekken. Het zijn laagblijvende planten die goed beschermd moeten worden tegen zware vorst. Sinds kort hebben ze echter wel te kampen met aantasting door netwants (*Stephanitis* sp.). Van *Rhododendron dalhousiae*, *R. formosum*, *R. valentinianum* hebben we geen levende exemplaren meer. Bij eerdere evaluaties scoorden ze slecht (D-E).

Subsectie *Micrantha*: Het gaat om één soort: *Rhododendron micranthum*, uit Noord- en Centraal-China en Korea waar hij op een hoogte van 1 600 tot 2 600 m voorkomt. De bladeren hebben opvallende schubben op de onderkant van het blad en talrijke kleine witte bloemen per bloeiwijze (10-25). De bloemen lijken erg op die van subsectie *Ledum*.

3 – *Rhododendron* 'Cilpinense' (*R. ciliatum* × *R. moupinense*): een laag groeiende en rijk bloeiende hybride. Herkenrode, Wespelaar [Ph. de Spoelberch, 01-04-2006]

R. micranthum lijkt goed winterhard bij ons (score A, A+).

Subsectie *Moupinensia*: Het zijn struikjes met ruigbehaarde twijgen en dikke stijve bladeren. De bloemen staan per 2 of alleen. De planten waarover we beschikken (*R. dendrocharis*, *R. d.* 'Glendoick Gem' en *R. moupinense* 'Fulman') zijn nog erg jong en werden nog niet geëvalueerd. Afwachten maar. De hybriden met *Rhododendron ciliatum* (o.a. *R.* 'Cilpinense') zijn het alleszins waard om te proberen want ze komen vlot terug nadat ze tot tegen de grond zijn ingevroren.

Subsectie *Rhododendron*: Het betreft Europese soorten uit de Alpen (*Rhododendron ferrugineum*, *R. hirsutum*, *R. myrtifolium*) die compacte struiken vormen waarbij de twijgen en bladonderzijden dicht beschubd zijn. We hebben geen levende exemplaren meer van deze subsectie in onze collectie. Alle 15 accessies zijn dood. Ze hebben een dikke beschermende sneeuwlaag nodig om de winter door te komen en lentevorst na dooi is hen vaak fataal.

Subsectie *Rhodorastra*: De planten uit deze subsectie behouden hun blad niet of slechts gedeeltelijk. Ze bloeien vroeg in het seizoen met breed trechtervormige bloemen. Ze zijn goed winterhard. Vooral *Rhododendron*

dauricum doet het super met score A en dit zowel voor de soort als voor cultivars (bv. *R. d.* 'Hemelrijk' [Ill. 4]). Bij *R. mucronulatum* overweegt ook score A maar zit er af en toe een score C tussen. Vooral specimens uit Korea (*R. mucronulatum* var. *ciliatum*) die op lagere hoogten groeien, lopen vaker vorstschade op. *Rhododendron sichotense* doet het ook goed met A tot B+.

Subsectie *Saluensis*: De onderkant van het blad van deze kleine struikjes uit Tibet, Yunnan, Sichuan, is dicht bezet met schubben die vaak overlappen. Deze subsectie doet het vrij goed bij ons: *Rhododendron calostrotum* 'Gigha' heeft score A, *R. calostrotum* subsp. *keleticum* heeft A of A+. *Rhododendron calostrotum* subsp. *riparium* doet het soms wat minder met scores tussen C+ en A. Twee van onze beste zijn kleine, kruipende planten van *R. calostrotum* subsp. *keleticum* Radicans Group en *R. calostrotum* subsp. *riparium*. *R. saluense* subsp. *chameunum* [Ill. 5] doet het prima met score A. Planten van *R. saluense* subsp. *chameunum* uit 1987 blijven het goed doen in de schaduw van een paar sparren. Op het eerste zicht vallen de scores goed mee, maar de statistieken op lange termijn blijken minder gunstig: van de 53 accessies zijn er 32 verloren gegaan.

4 – *Rhododendron dauricum* 'Hemelrijk':
in 2013 geregistreerde selectie. Herkenrode, Wespelaar
[L. Wester, 31-01-2014]

5 – *Rhododendron saluense* subsp. *chameunum*:
een laag groeiend struikje. Herkenrode, Wespelaar
[Ph. de Spoelberch, 31-07-2005]

Subsectie *Scabrifolia*: De twijgen van deze struiken zijn behaard tot ruwbehaard. Ook de bladbovenzijde is behaard. De bloeiwijze is gewoonlijk axillair. Ze zijn matig tot slecht winterhard (B-, C en in het verleden ook D en E). *Rhododendron scabrifolium* ("met ruwe bladeren") lijkt het beter te doen met score A. Maar dit zijn dan weer vaak slordige, vrij saaie planten. De rijkbloeiende hybride *Rhododendron* 'Spinulosum' (*R. spinuliferum* ×

R. racemosum; beiden uit deze subsectie) is interessanter en vormt een meerwaarde voor de tuin [Ill. 6]. Hij zal goed gedijen in de schaduw van naaldbomen en in diepe humus.

Subsectie *Tephropepla*: Deze struiken hebben vaak een smal blad met bleke onderzijde, een buis- tot klokvormige corolla en een lange, rechte, slanke stamper. *Rhododendron hanceanum* lijkt op het eerste zicht goed winterhard bij ons: *R. hanceanum* 'Canton Consul' kreeg

6 – *Rhododendron* 'Spinulosum'
(*R. spinuliferum* × *R. racemosum*):
een rijkbloeiende hybride.
Herkenrode, Wespelaar
[Ph. de Spoelberch, 22-03-2008]

7 – *Rhododendron concinnum*
(Wenchuan Pass, Sichuan, China):
met wijdtrechtersvormige corolla.
Herkenrode, Wespelaar
[Ph. de Spoelberch, 04-10-2011]

B+ tot A. Doch 3 van de 7 accessies zijn ondertussen dood: zon wordt vermoedelijk best vermeden. *R. hanceanum* Nanum Group heeft score B maar ook hier zijn 3 van de 5 accessies dood. *R. tephropeplum* hadden we in het verleden ook en was duidelijk minder winterhard met scores van C tot E. Al bij al een moeilijke groep dus.

Subsectie *Trichoclada*: De corolla van deze struiken is geel of met geelachtige tinten. De twijgen zijn ruigbehaard, de bladeren meestal afvallend en met blaasvormige schubben. *Rhododendron lepidostylum* met zijn typerende blauwgroene blad doet het matig met score C. *R. trichocladum* heeft score B tot C. En *R. caesium* hebben we niet meer maar kreeg in het verleden score C. Ook *R. mekongense* var. *mekongense* verdween uit de collectie en had in het verleden score B tot D. Het bleken moeilijke en vrij lompe planten te zijn. Geen meerwaarde dus.

Subsectie *Triflora*: Dit is een zeer grote subsectie met 25 taxa. De zygomorfe corolla is gewoonlijk wijdtrechtervormig tot vlindervormig met uitpuilende meeldraden en een lange slanke stamper. De soorten uit deze subsectie doen het over het algemeen goed bij ons.

- *R. ambiguum*, *R. amesiae* en *R. concinnum* [Ill. 7]: A
- *R. ambiguum* 'Golden Summit': A, A+
- *R. augustinii* subsp. *chasmanthum* en de cultivars 'Electra' en 'Trewithen': B, B+
- *R. keiskei*, *R. rigidum*, *R. trichanthum*, *R. yunnanense*: A, A+, B

R. augustinii met zijn hangend lang blad en blauw tot lichtpaarse bloemen in mei krijgt een score tussen A en C wat ook geldt voor *R. oreotrephe*s en zijn cultivar 'Pentland'.

R. davidsonianum (A-D), *R. lutescens* 'Bagshot Sands' (C-) en *R. triflorum* (B-C) zijn minder winterhard.

Subsectie *Uniflora*: Deze compacte dwergstruikjes uit India en Tibet hebben een dichtbehaarde corolla. Ze zijn niet zo gemakkelijk

te houden maar *Rhododendron pemakoense* doet het min of meer goed met B+ als voorlopige score. *R. pumilum* en *R. uniflorum* var. *imperator* doen het minder met score C en zijn in het verleden allemaal verdwenen.

CONCLUSIE

Mits ze de nodige beschutting krijgen en dus niet in de volle zon worden gezet valt het al bij al wel mee met de winterhardheid van lepidote rododendrons. Een dik pak sneeuw in de winter als isolatiedeken helpt altijd. Soorten uit de subsectie *Campylogyna*, *Heliolepidia*, *Maddenia*, *Scabrifolia* en *Trichoclada* doen het over het algemeen wel minder goed bij ons.

Rekening houdend met de wensen van lepidote rododendrons zijn er alleszins genoeg mogelijkheden om ze te integreren in onze Belgische tuinen, klein of groot en zorgen ze er zeker voor een meerwaarde.

Planten die we zeker kunnen aanbevelen zijn:

- Sectie *Pogonanthum*: *R. trichostomum*
- Subsectie *Cinnabarina*:
 - *R. cinnabarinum* subsp. *xanthocodon* (o.a. 'Concatenans!'),
 - *R.* (Biskra Group) 'Biskra' (hybride van *R. cinnabarinum* met *R. ambiguum*)
- Subsectie *Lapponica* Gr A:
 - *R. fastigiatum*
 - *R. hippophaeoides* (zeker 'Haba Shan!')
- Subsectie *Lapponica* Gr C: *R. lapponicum* 'Hillier's Form'
- Subsectie *Micrantha*: *R. micranthum*
- Subsectie *Rhodorastra*: *R. dauricum* (bv. 'Hemelrijk')
- Subsectie *Saluenensia*: *R. calostratum* subsp. *keleticum* Radicans Group
- Subsectie *Scabrifolia*: *R.* 'Spinulosum' (*R. spinuliferum* × *R. racemosum*)
- Subsectie *Triflora*: *R. ambiguum* (bv. 'Golden Summit')